

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 125/2020-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Mojмира Mamojku (sudca spravodajca) a zo sudcov Petra Straku a Martina Vernarského predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou MAPLE & FISH s. r. o., Rajská 15/A, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Viliam Karas, PhD., vo veci namietaného porušenia jej základných práv vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Komárno č. k. 10 C 65/2007-1077 z 11. júla 2019 a uznesením Okresného súdu Komárno č. k. 10 C 65/2007-1043 z 2. apríla 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED], o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutých rozhodnutí a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. septembra 2019 doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základných práv vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uzneseniami Okresného súdu Komárno (ďalej len „okresný súd“) č. k. 10 C 65/2007-1077 z 11. júla 2019 a č. k. 10 C 65/2007-1043 z 2. apríla 2019.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa na okresnom súde domáhala od žalovaných [REDACTED] (ďalej len „žalovaný 1“), a [REDACTED], vydania nehnuteľností podľa zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam (ďalej len „zákon č. 161/2005 Z. z.“), pretože žalovaný 1 nereagoval na jej výzvu na vydanie nehnuteľnosti, teda sa v tejto veci musela obrátiť žalobou na všeobecné súdy.

3. Vo veci samej okresný súd žalobe sťažovateľky rozsudkom z 19. marca 2014 v spojení s opravným uznesením z 9. apríla 2014 a rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 7 Co 377/2014 z 18. júna 2015 vyhovel a žalovaný 1 bol zaviazaný na povinnosť vydať a navrátiť sťažovateľke ako oprávnenej osobe vlastníctvo k nehnuteľnostiam. Následne okresný súd uznesením z 20. apríla 2018 priznal sťažovateľke voči žalovanému 1 nárok na náhradu trov prvostupňového konania v rozsahu 99, 78 % a odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

4. Sťažovateľka pri vyčíslení trov konania (prvostupňového a odvolacieho) v sume 66 322,90 € vychádzala zo znaleckého posudku a určenia všeobecnej hodnoty nehnuteľností, ktoré dovedna predstavovali sumu 1 998 550 €, avšak okresný súd napadnutými uzneseniami, vychádzajúc z osobitnej povahy reštitučného konania a na tom základe posúdenej neoceníteľnosti predmetu sporu, uložil žalovanému 1 povinnosť zaplatiť trovy prvostupňového konania v sume 794,21 € z titulu trov právneho zastúpenia konania, 99,28 € z titulu zaplateného súdneho poplatku a náhradu trov odvolacieho konania v sume 130,44 €. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu vydanému súdnym úradníkom podala sťažovateľka v zmysle § 239 a nasl. Civilného sporového poriadku sťažnosť, ktorú však okresný súd zamietol.

5. Sťažovateľka namieta, že okresný súd napadnutými uzneseniami nesprávne právne posúdil otázku náhrady trov konania a jej výšku a odchyľil sa od ustálenej súdnej praxe (ako príklady uvádza viaceré rozhodnutia ústavného súdu a všeobecných súdov v obdobných veciach, ktoré priložila alebo komentuje vo svojej ústavnej sťažnosti, pozn.).

6. Sťažovateľka ďalej poukazuje na to, že okresný súd postupoval v otázke posúdenia jej nároku príliš formalisticky, nesprávne, arbitrárne a v rozpore s účelom reštitučného zákona, úpravou náhrady trov konania v Civilnom sporovom poriadku a vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Pri vyčíslení trov právneho zastúpenia nevychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny určenej podľa § 10 ods. 2 vyhlášky, ale v napadnutých uzneseniach aplikoval iné ustanovenie § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, čím poprel podstatu a účel relevantnej na posudzovanú vec sa vzťahujúcej právnej normy, v dôsledku čoho došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky (bod 1).

7. Sťažovateľka preto navrhuje, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že napadnutými uzneseniami okresného súdu boli porušené v záhlaví označené základné práva podľa ústavy a právo podľa dohovoru a dodatkového protokolu. Zároveň požaduje zrušenie napadnutých uznesení okresného súdu a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

II.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

11. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

12. Ústavný súd už judikoval, že rozhodovanie o náhrade trov je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997).

13. Na druhej strane ústavný súd súčasne vyslovil, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov. V tom sú vyjadrené atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd preto iba celkom výnimočne podrobnejšie preskúmava rozhodnutia všeobecných súdov o trovách konania. Problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, I. ÚS 119/2012, III. ÚS 151/2013 a pod.).

14. Uvedené stabilné právne názory ústavného súdu korešpondujú i širšiemu poňatiu jeho „prieskumného“ vzťahu k všeobecným súdom. Ústavný súd totiž nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto ústavného postavenia vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Všeobecné súdy primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 152 ods. 4 ústavy) (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012). Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02), čo však nie je prípad sťažovateľky.

15. Základom argumentácie sťažovateľky je jej nesúhlas s právnym názorom okresného súdu, ktorý jej nepriznal trovy konania podľa jej predstáv a v požadovanej sume z dôvodov uvedených najmä v bodoch 4 a 5.

III.

Právne posúdenie veci ústavným súdom

III.A K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 46 ods. 1 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením okresného súdu č. k. 10 C 65/2007-1043 z 2. apríla 2019 vydaným vyšším súdnym úradníkom ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity ustanovený v čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

16. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka napadnuté uznesenie okresného súdu napadla sťažnosťou (prostriedok procesnej obrany, pozn.) v rámci súdu prvej inštancie.

17. Sťažovateľka teda využila svoje právo podať proti napadnutému uzneseniu okresného súdu sťažnosť, o ktorej rozhodoval sudca, ktorý bol zároveň oprávnený a aj povinný poskytnúť ochranu základným právam alebo slobodám sťažovateľky v prípade zistenia, že napadnutým uznesením vyššieho súdneho úradníka došlo k ich porušeniu. Právomoc sudcu rozhodnúť o prostriedku procesnej obrany sťažovateľky v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu, hoci tento prostriedok nápravy a priori nemožno zaradiť medzi klasické opravné prostriedky zakotvené v Civilnom sporovom poriadku.

18. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní túto časť ústavnej sťažnosti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

III.B K namietanému porušeniu označených práv napadnutým uznesením okresného súdu č. k. 10 C 65/2007-1077 z 11. júla 2019

19. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo... prejednaná... súdom..., ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

20. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu okresného súdu ústavný súd najprv uvádza, že bez potreby priblíženia doktrinálnych záverov k označeným ústavným právam je potrebné konštatovať, že sťažovateľka iba pokračuje v tej istej argumentácii, ktorú predniesla v konaní pred všeobecným súdom. Po preskúmaní veci ústavný súd zistil, že ústavná sťažnosť nie je dôvodná. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov (III. ÚS 206/03, II. ÚS 77/04). Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť je preto možné považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. II. ÚS 201/03, II. ÚS 144/05, IV. ÚS 100/04, IV. ÚS 42/06).

21. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené východiská svojej ustálenej judikatúry v bodoch 12 až 14 a v bode 20 konštatuje, že námietky sťažovateľky, odôvodňujúce porušenie jej základných práv v bode 19 napadnutým uznesením okresného súdu, smerujú proti rozhodnutiu o priznaní inej výšky náhrady trov konania, čo sa v okolnostiach daného

prípade vo svojich dôsledkoch síce mohlo negatívne dotknúť sťažovateľky, avšak z hľadiska kritérií ústavnej udržateľnosti súdneho konania ich podľa názoru ústavného súdu nemožno dávať na rovnakú úroveň a pripisovať rovnakú ústavnú relevanciu ako v prípade, ak by išlo o námietky proti procesnému postupu všeobecného súdu vedúcemu k rozhodnutiu vo veci samej.

22. Argumentáciu, podľa ktorej v dôsledku nevydania požadovaných nehnuteľností žalovaným 1 bola sťažovateľka nútená obrátiť sa so svojimi nárokmi na súd, považuje ústavný súd v okolnostiach danej veci za irelevantnú. Predmetná námietka totiž svojou myšlienkovou líniou smeruje k požiadavke na priznanie náhrady trov konania, nie na jej priznanie v určitej sume. Okresný súd zjavne rešpektoval skutočnosť, že sťažovateľka sa musela obrátiť na súd a nárok na náhradu trov konania jej napokon priznal, hoci nie v požadovanej sume.

23. Pokiaľ ide o jadro odôvodnenia ústavnej sťažnosti založené na spochybnení správnosti určenia základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby, ústavný súd konštatuje, že okresný súd v napadnutom uznesení primeraným spôsobom odôvodnil, prečo túto námietku sťažovateľky považoval za nedôvodnú, a zaujal zrozumiteľné stanovisko v napadnutom rozhodnutí v bodoch 17 a 18 (opierajúc sa napr. aj o názor odvolacieho súdu v bode 16), ktoré nemožno považovať za arbitrárne. Z tohto dôvodu ústavný súd nemôže už pri konštatovanej pozícii všeobecných súdov ako „pánov zákonov“ právny názor okresného súdu revidovať. Charakter námietok prednesených sťažovateľkou sa v ich podstate dotýka len interpretácie podústavného práva Aplikácia ustanovenia § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky je v danom prípade odôvodnená ústavne akceptovateľným spôsobom a tento prípad nemožno stotožňovať s prípadmi na ústavnom súde, ktoré sťažovateľka uvádza vo svojej ústavnej sťažnosti.

24. Ak ústavná sťažnosť smeruje proti rozhodnutiu vydanému v súdnom konaní (navyše o trovách konania), vôbec tiež nie je významné, že je namietaná jeho vecná nesprávnosť (I. ÚS 377/2017). Ústavný súd nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov a nie je ani oprávnený na inštančný prieskum ich rozhodnutí. Do výkladu obyčajných

zákonov, ktorý je doménou všeobecných súdov, ústavný súd zasahuje len v prípade extrémneho vybočenia z ustálenej interpretačnej metodológie, prípadne v situácii, ak výklad všeobecného súdu je ústavne nekonformný (čl. 152 ods. 4 ústavy), čo však nie je tento prípad sťažovateľky.

25. Podľa už mnohonásobne judikovaného názoru ústavného súdu právo na súdnu ochranu nemôže byť porušené iba tou skutočnosťou, že sa všeobecné súdy nestotožnia vo svojich záveroch s požiadavkami účastníkov konania. Obsahom základného práva na súdnu ochranu totiž nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (obdobne napr. II. ÚS 218/02, III. ÚS 198/07, II. ÚS 229/07, I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08).

26. Rezultáty okresného súdu nevykazujú známky arbitrárnosti či očividnej neodôvodnenosti a ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti nezistil žiadne skutočnosti signalizujúce možnosť konštatovania porušenia základného práva sťažovateľky zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v predmetnej časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

27. V nadväznosti na tento záver ústavný súd tiež odmietol z toho istého dôvodu aj tú časť ústavnej sťažnosti, ktorou sťažovateľka namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu, pretože v tejto časti tiež nezistil žiadnu súvislosť medzi napadnutým uznesením okresného súdu a námietkami sťažovateľky uvedenými v ústavnej sťažnosti k týmto právam.

28. V tomto smere neobstoja ani uvádzané príklady nejednotnosti súdnej praxe, pretože „Ústavnému súdu neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov a suplovať právomoc, ktorá je podľa § 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) zverená Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky“ (porov. uznesenia ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 563/2017, III. ÚS 635/2016, II. ÚS 100/2016 a sp. zn. I. ÚS 525/2015).

29. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími návrhmi sťažovateľky v bode 7 už nezaoberal (ústavný súd už odmietol obdobné veci sťažovateľky uzneseniami sp. zn.. III. ÚS 355/2013 z 28. augusta 2013 a sp. zn. II. ÚS 598/2014 z 30. septembra 2014).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. apríla 2020

Mojmír Mamojka
predseda senátu